

ESPAICARRAIXET

Número 9 - PRIMAVERA / ESTIU 2020

**REVISTA
CULTURAL
DE L'HORTA
NORD**

EXEMPLAR GRATUÏT

100%

06

Artistes salvant murs i gàbies

10

Xarxa de vida

AGROECOLOGIA EN TEMPS DE CORONAVIRUS

16

Turisme per al paladar

EL CLUB DE PRODUCTE DEL CARRAIXET ENS CUINA RECEPTES DURANT EL CONFINAMENT

18

El mosaico de Meliana que decora el món

**PROJECTE PREMIAT EN ELS
'EUROPEAN HERITAGE DAYS STORIES'
DE LA COMISSIÓ EUROPEA**

TAMBÉ DESTAQUEM

14

La Biblioteca de la Pobla de

20

El Cant al Ras de Massalfassar

22

El motor d'aigua de Foios.

26

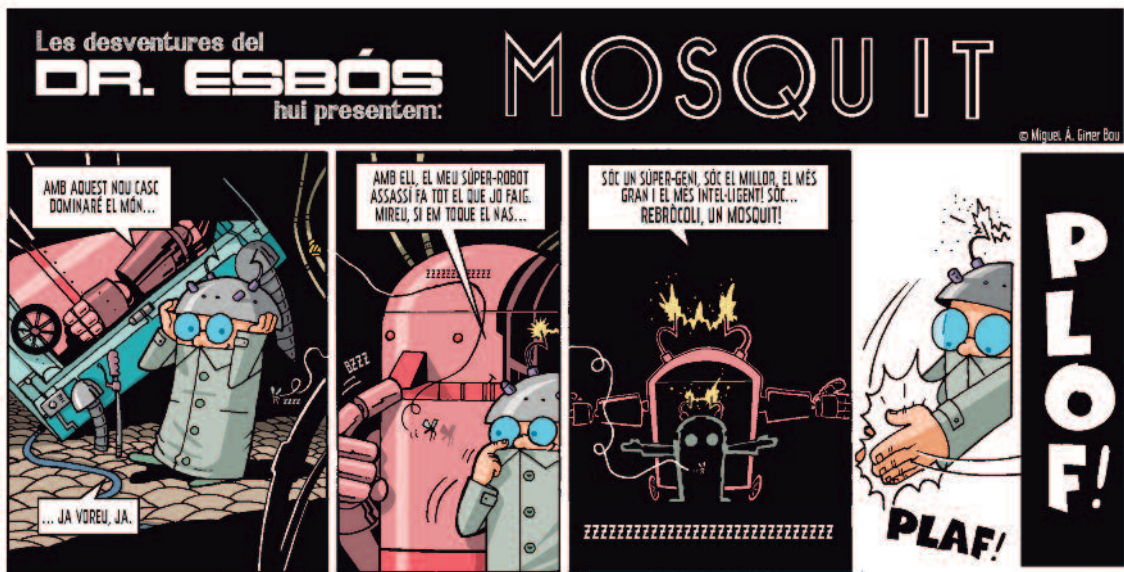
Vinalesa fomenta l'hàbit de

www.espaicarraixet.es

@espaicarraixet

LA TIRA

de Miguel Ángel Giner

mancomunitat
CARRAIXET

Amb la
cultura
dels nostres pobles

Turisme
CARRAIXET

ALFARA
del PATRIARCA

Ajuntament de
Bonrepòs i Mirambell

Ajuntament
de Foios

Ajuntament
de Vinalesa

Ajuntament
d'Almàssera

L'amfitriona

NÚRIA GARCIA

DIRECTORA D'ESPAI CARRAIXET

Pandèmia reflexiva

Durant aquest confinament moltes persones hem aprofitat per a fer treball d'introspecció i acomodar-nos en la nostra llar física i interna. El temps s'ha encollit i s'ha dilatat alhora, una sensació tan subjectiva que a la majoria de la població ens ha permès viure moments molt intensos, tant de turment com de regeneració.

Jo soc de les que ha viscut la crisi com una oportunitat, i això m'ha fet pensar que, novament i com quasi sempre, m'agrada nedar a contracorrent. Per a mi ha estat un bàlsam adonar-me de les veritables prioritats i atendre-les sense les ingerències socials i culturals a les que estem continuament sotmeses. La pau amb què he travessat aquesta experiència vital m'ha fet veure quants elements superflus adobaven la meua quotidianitat, i me'ls he llevat per a quedar-me nua davant les emocions més bàsiques que em fan sentir viva.

Paradoxalment, i permeteu-me la comparança amb la realitat, m'he tret de damunt les mascaretes. Per descomptat que he estat conscient de la gravetat de la situació; de la possibilitat de contagiar-me o que alguna persona que estime poguera sumar-se a la llista necrològica de la pandèmia, de les conseqüències socials i econòmiques per a la població més vulnerable, de la retallada de llibertats que hem patit i assumit per a lluitar contra aquest

virus rebossant d'incertesa. Però, amb sinceritat, ha estat justament aquesta incertesa la que m'ha remogut de la meua cadira de teranyines; la que ha fet que em centre en l'instant present i disfrute com mai en la vida de les rialles dels meus fills, de l'acompanyament dels meus pares i del descobriment de la força del meu jo interior.

Ara torne a vestir-me, lentament, mentre anem avançant amb les fases de la desescalada. Quede amb amigues i reprenc molts contactes professionals, i m'agrada fer-ho, per descomptat. Però hi ha un regust d'enyor cap a mi mateixa, perquè m'ha encisat mirar-me a l'espill de la nuesa i perquè sé que, en part, es torna a diluir la meua essència sota les infinites màscares de l'ego a les quals és impossible renunciar de forma eterna.

Reprendre Espai Carraixet tampoc no és fàcil. Darrere d'aquesta revista hi ha una batalla interna entre allò que volem transmetre i la consecució dels recursos per a fer-la possible. L'agraïment, però, cap a les institucions públiques i les empreses privades que ens recolzen i que aposten per la cultura malgrat el temps de la pandèmia és immens. Seguim el nostre camí fidels als principis amb què l'iniciarem per a teixir una xarxa cultural que vertebrè l'Horta Nord des de la passió, l'estima i la responsabilitat amb la nostra comarca.

ESPAI CARRAIXET

Revista cultural de l'Horta Nord

Núm. 9 PRIMAVERA / ESTIU 2019

Directora
Núria Garcia

Subdirector
Eduard Ramírez

Redacció
Jorge Pérez

Fernando Miñana

Sergi Ruiz

Il·lustracions

Núria Poveda

Miguel Àngel Giner Bou

Col·laboracions en este número

Josep Vicent Frechina

Disseny i maquetació

Alamida

Continguts web

Manolo Regidor

Impressió

Marí Montañana

Dipòsit legal: V-490-2018
www.espaicarraixet.es

El convidat

JOSEP VICENT FRECHINA
INVESTIGADOR DE CULTURA POPULAR

Cultura popular i confinament

La conciliació impossible

La humanitat afronta cíclicament amenaces globals que somouen les rutines quotidianes i que obliguen a repensar les certeses i a reordenar els valors. L'actual pandèmia de la covid-19 ha tornat a fer evident l'extrema vel·leïtat de l'ésser humà que passa de la inconsciència arrogant al neguit apocalíptic a poc que les seues inèrcies existencials troben algun obstacle inesperat al seu curs.

El confinament ha abolit temporalment algunes de les baranes més sòlides a les quals ens agafàvem per escapar dels dubtes i angúnies que ens genera el desarrelament post-modern: els cicles festius, privats i públics, que amollonen oportunament el curs del temps introduint-hi una estructura ritual i un sistema de recompenses periòdic. Som animals socials i, especialment els d'aquest racó del planeta que voreja la Mediterrània, necessitem el carrer, el contacte físic, la vivència compartida col·lectivament per sentir-nos complets i tocar, ni que siga amb les puntetes dels dits, aquella fugaç plenitud d'esperit que anomenem felicitat.

Les darreres dècades, empesos per una mediatització dels referents

culturals que ens imposava imaginaris aliens i ens sostreïa un boci d'identitat a cada bugada, hem redescobert les nostres cultures populars, ens hem reinventat les festes, hem regirat els rebosts tradicionals per reciclar l'utilatge que encara ens podia fer el pes i hem recuperat el carrer com el principal espai d'expressió col·lectiva.

La festa, siga a petita escala —compartint una cervesa amb els amics per la vesprada o restaurant setmanalment els vincles familiars al voltant d'una paella— o siga en la seua dimensió més multitudinària —omplint de gom a gom una plaça per viure junts l'estranya i euforitzant experiència sensual d'una mascletà—, forma part intrínseca del nostre projecte vital i la seua extirpació en aquests mesos de confinament ens planteja un repte considerable.

Per superar-lo hom ha recorregut a l'amanós succedani de les xarxes socials: una forma alternativa de connexió que propícia vivències compartides en un context virtual i que, eventualment, pot desencadenar també els mecanismes de l'emotivitat comunal: ho hem pogut comprovar amb algunes iniciatives

clarament exitoses com l'encontre de cantadores i cantadors Cant al Ras, reconvertit enguany en Cant a Recer i amb la plaça de l'església de Massalfassar, el seu escenari natural, substituït per la pàgina de facebook de la Colla de Dimonis. Una opció que ha funcionat perquè encara es manté tendra la memòria de la trobada presencial i la solució d'urgència ha aconseguit activar-ne els ressorts per establir-hi un poderós lligam sentimental. Res pot reemplaçar, però, l'ambient de complicitat i afectivitat que es genera a la plaça, de la mateixa manera que una mascletà retransmesa per televisió no deixa de ser un pàl·lid i impotent reflex de la vivència real.

La nostra cultura popular demana presència, proximitat, gestualitat, fisicitat: es troba estrictament a les antípodes de les actuals regulacions de distanciament social i de rostres ocults darrere de la preceptiva mascareta. El món virtual 2.0 amb prou feines ens pot alleujar la nostàlgia del carrer. Si l'actual amenaça s'estén en el temps, haurérem de fer tots plegats un important esforç de reinvençió: el valuós terreny conquerit en els darrers anys mereix una defensa a l'alçada.

ARTISTES

salvant murs i gàbies

El trasbals sanitari i social causat pel coronavirus ha afectat totes les activitats culturals. L'aturada en sec ens deixà sense gaudir de les múltiples actuacions d'artistes, i a ells i elles sense faena... però han sabut inventar noves maneres d'expressar-se i de connectar amb el públic.

REDACCIÓ EDUARD RAMÍREZ
FOTOGRAFIA CEDIDES PELS ARTISTES

Manel Alonso,
poeta de Puçol

«**E**l confinament al principi va ser un xoc, acabàvem d'estrenar espectacle, hi havíem posat moltíssima il·lusió, treball i esforç. Començava a tindre l'agenda prou plena de concerts que es varen cancel·lar... De sobte em vaig vore completament sense treball i això costa un poc de digerir. Després inclús l'experiència m'ha aportat coses bones, com ara valorar les coses realment importants i gaudir de viure a un ritme menys frenètic. Crec que açò marcarà un canvi important i estem en procés de trobar una nova manera de viure». És el testimoni de la gui-

tarrista Helena Feenstra. En els últims mesos ha fet concerts espontanis per al seu veïnat, ha mantingut les classes en línia i ha publicat en YouTube un tema propi, més altres coordinats amb els projectes en què participa, Eternas i Vi Blau.

La seua companya en aquest darrer grup, Marta Margaix, confirma que el tancament ha estat prolífic: «No sé si ha sigut voler aprofitar el temps, aprendre coses noves, buscar com matar l'avorriment, o una barreja de tot, però han sigut uns mesos intensos de crear. He fet un parell de temes confinats amb Vi Blau, Els

Amants de V. A. Estellés i una falseta de buleria amb ball inclòs. També, amb X-Fanekaes, vàrem traure un vídeoclip amb imatges de la gent que volguera participar des de les seues cases amb el tema Lluitadores; i la Jota del Forn, dedicada a la lluita interminable per la defensa de l'horta, amb lletra i veu de Pepiu de Castellar i amb la pandereta tan genial de Raquel Cruces. Amb Mireia Vives, Borja Penalba, Berta Iñiguez i Sergi Carós vam fer un parell de vídeos confinats, de temes del disc "Cançons de fer camí", a més del concert del 25 d'Abril que organitzava Acció Cultural

TAMBÉ HA SIGUT TEMPS DE REIVINDICAR LA PARAULA, AMB LECTURES I REFLEXIONS RECUPERADES, COM EN EL CAS DEL BLOG VIAJE A IXTLÁN

del País Valencià. Amb amics, he fet un grapat de temes, de folk valencià, flamenc, rock internacional, amb el violí, la mandolina, la dolçaina. Ara ho mire i no sé com he pogut fer tantes coses en un parell de mesos».

El veterà grup Besugo explica que han fet accessible tot el seu repertori al canal de YouTube i que han publicat una versió de la cançó Estat salvatge, amb vídeos de cada membre gravats en sa casa, per tocar junts de manera virtual. També han mantingut la vida de la banda amb quedades per vídeo setmanals, ens explica el seu cantant Lluís Margaix. Encara que han perdut un parell de concerts que tenien tancats, «podem salvar el pa de les nostres cases perquè no vivim de la música». I com són tan ciutadans com artistes, han dedicat molt de temps a escoltar música, llegir llibres i mirar cinema. «També hem consumit molt de producte de proximitat, de l'horta, per la qualitat que tenim a l'abast i per compromís cívic», exposa el cantant. Tornaren a assajar junts a les acaballes de maig i ara com ara «reprenem les cançons que treballàvem al març per a enregistrar un nou EP, i clar, intentar presentar-lo en directe», diu Margaix.

La dolçainera Susana Díaz Tejedor i la cantadora Noèlia Llorens confessen estar «un poc fartes de tants canvis i adaptacions al COVID19», però

la voluntat de continuar els fa cantar i tocar cada dia de manera casolana. «Com ens agrada tant el que fem no podíem estar sense fer res. Hem pujat molts vídeos amb l'objectiu de compartir la difusió de la música d'arrel popular tradicional. Hem participat en el Cant a Recer i en la iniciativa d'arreu de l'estat 'rondadores contra el virus', i ha sigut molt enriquidor compartir, aprendre, investigar». Publicaven les seues actuacions en Facebook i en el canal de YouTube Xuxanacudol.

El percussionista d'Alfara Rafa Navarro ha promogut diversos concerts virtuals, també internacionals. «Amb l'estat d'alarma tots ens vérem forçats al món digital, el dia a dia del músic ha viscut una gran revolució. Una gran marea d'impuls creatiu es va esdevindre per diverses raons. D'una banda per l'educació musical, tan important a totes les edats i llocs, a banda de per la faceta lúdica, de plaer i virtuosisme. Ara ens ajudem d'aplicacions i plataformes digitals com mai abans. Han vingut per a

complementar l'educació en el futur, i això és genial», valora des del compromís amb l'educació integral.

Des de Vinalesa el mag Rubén Aparisi ha col·laborat en el «Cuquet-fest», festival virtual promogut pel Casal Popular Tío Cuc d'Alacant, en què ha participat també Canta Canalla. El grup de música familiar ha publicat la cançó Contra coronavirus, a partir de la qual ha obert un concurs que li afegirà una estrofa inventada per xiquets i famílies, encara per resoldre.

També ha sigut temps de reivindicar la paraula, amb lectures i reflexions recuperades, com en el cas del blog viajeixitlan.com, escrit des de Montcada. O els «versos confitats», que ja van per catorze vídeos distribuïts pels canals de difusió de l'ajuntament de Puçol, amb els quals el poeta Manel Alonso pretenia «només acompanyar i donar esperança a la gent en unes hores d'inquietud». Ara que està absorbit en la redacció del seu llibre nou, valora positivament la iniciativa i creu que podria tindre

continuitat, però «sense llançar cap campana al vol, la realitat de la cultura no ha canviat en res».

El dinamisme creatiu també necessita el reconeixement social i institucional. Com diu Feenstra, "l'art és la via per a connectar emocions i sentiments, imprescindible per a tots i que en estes circumstàncies ens ha servit per a unir-nos i donar vida al que portem dins. Però la cultura no està gens recolzada, cal lluitar pels nostres drets i aconseguir millors condicions, com qualsevol altre treballador. Queda molt per fer, és el moment de tindre veu i aconseguir una merescuda valoració de l'art".

Algunes innovacions passaran a formar part dels nous paisatges que viurem, com el festival en línia 'Música d'anar per casa' impulsat per Marta Margaix. «La idea era fer alguna cosa diferent per Internet. Un dels objectius és que la gent valore les actuacions dels músics i aporta una quantitat econòmica mitjançant la gorra virtual. Ha anat bé la primera edició i de moment el farem cada mes mentre dure la bogeria del COVID19. Trobem a faltar la música en directe, la calor de la gent, els aplaudiments, els nervis del directe i el que ens fa dedicar-nos a la música amb passió», expressa Marta.

Al seu torn Rafa Navarro recorda que de sempre «la música ha sabut reinventar-se, de segur apareixeran alternatives i adaptacions. De fet ja les hi ha. Concerts virtuals, aforament reduït, videos musicals inter-

actius, plataformes educatives amb música...». I és que dins de les dificultats de la situació, la reacció dels artistes ha sigut multiplicar la seua creativitat, que tan bé ens ha acompanyat estos mesos. ■

BORRELL

Carns i Embotits

Av. Fernando el Católico N°1 P.23
MERCAT MONCADA
 Tel. 695075798
www.carnsborrell.com

ESPAI D'HISTÒRIA

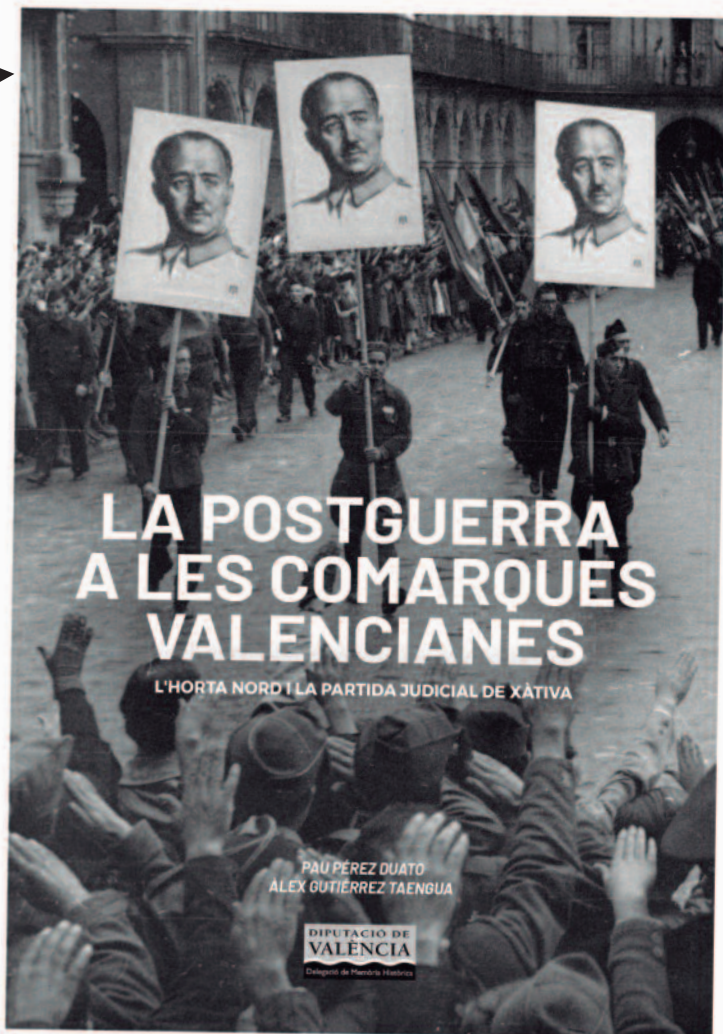
L'investigador de Rafelbunyol **Pau Pérez Duato** ha publicat junt amb Àlex Gutiérrez Taengua l'obra **La postguerra a les comarques valencianes. L'Horta Nord i la partida judicial de Xàtiva** (Diputació de València, 2020). L'autor presenta una anàlisi de la **repressió franquista** durant la immediata postguerra a l'Horta Nord, amb una contextualització prèvia de les primeres dècades del segle XX i del període de la **Segona República**. S'exposen també els resultats de la recerca sobre la **Guerra Civil**, l'ocupació militar i la constitució dels primers ajuntaments de la **Dictadura** franquista en els 22 municipis de la comarca, així com també les polièdriques formes de repressió i **violència política**.

El llibre va ser presentat el passat 28 de maig de manera virtual i es pot descarregar gratuïtament a través del **portal de memòria històrica** de la Diputació de València. Entre altres episodis interessants, Pau Pérez recull el **procés d'industrialització** a la nostra comarca que tingué una fita històrica el 23 de juliol de 1906 amb l'**Exposició Industrial Agrícola d'Almàssera**. La Mostra s'instal·là als magatzems de l'empresari **Vicent Lladró**, exhibint mobles, objectes de porcellana o els luxosos cotxes de ferrocarrils produïts per Lladró y Compañía des del 1896. En aquests anys s'experimentà un augment de l'activitat industrial a localitats com **Alfara del Patriarca i Vinalesa**, apareixent les primeres fàbriques de rajoles i teules. Però, sens dubte, **La Yutera Española S.A de Foios** destacava perquè treballaven entre 900 i 1.000 persones. Les tasques que es realitzaven en aquesta fàbrica estaven culturalment lligades a les dones, perquè el patriarcat predominant

no considerava «normal» que els homes feren activitats com cosir, netejar o fregar; per això hi havia un 67,7% de dones en la plantilla.

S'hi parla també de les revoltes obreres, com la **vaga de la fàbrica de jute de Vinalesa** de novembre del 1919 arran de l'acomiadament d'una treballadora que, segons l'empresa, va cometre una falta greu. El malestar per la situació laboral i el context de reivindicació obrera esclataren en una onada de solidaritat amb la companya. En poques hores la majoria de les 450 treballadores amb què comptava la fàbrica s'adheriren a la mobilització i departaments complets quedaren aturats. Al capdavant, després

de 8 mesos de vaga, el jesuïta Pare Vicent va intervenir per diluir les protestes. En desembre del mateix 1919 començà altra vaga a la **fàbrica de mistos San Diego d'Alfara del Patriarca**, més coneguda com «**La Fosforera**». En aquests cas, els treballadors foren reprimits violentament amb l'enviament de nombrosos membres de la Guàrdia Civil a la localitat per protegir els patrons. L'auge de mobilització obrera finalitzà amb el **colp d'Estat** de Primo de Rivera en 1923, iniciant-se un règim totalitari amb el beneplàcit del rei Alfons XIII, que suposà la victòria dels poders fàctics i la derrota dels subalterns en la seua **lluita de classes**. ■

XARXA DE VIDA

Agroecologia en temps de Coronavirus

REDACCIÓ NÚRIA GARCIA
FOTOGRAFIA ALAMIDA

Cada dijous vaig a Carpesa a recollir la meua comanda de fruita i verdura. És un moment especial farcit de detalls minúsculs, així que deixo les presses aparcades a la porta del corral de la casa de Xavier Luján i entre en un espai teixit per la xarxa primigènica de la vida, la dels orígens i la proximitat a la terra i als qui la treballen. Agafe els productes de la caixa que porta el meu nom mentre Conxín i Amparo, la mare i la tia de Xavier, em saluden amistosament i amb naturalitat. Abans de la pandèmia em sentava amb elles a prendre mistela i coca, i féiem una xerradeta sobre l'anar i vindre de la quotidianitat. Ara, man-

tenint la distància i amb converses més curtes, aprecie el somriure dels ulls d'aquestes dones emmascarades, com jo, per evitar que el coronavirus entre en les nostres vides més enllà de la paraula.

És impossible no parlar del tema, i la meua curiositat em porta a preguntar-li a Xavi, empresari al capdavant del projecte d'agroecologia Vorasenda, com li està afectant la crisi al seu negoci. Abans que em conteste, els seus gestos ja delaten una resposta complexa; es barreja la satisfacció per la confiança que la clientela deposita en Vorasenda amb el sobre esforç que ell i el seu equip de llauradors i llauradores es-

tan realitzant durant estes setmanes per complir amb el compromís d'abastir d'aliments a prop de 140 famílies.

Escotar el relat de Xavi és absorbir un pensament filosòfic on els límits de l'agricultura, fins i tot de l'agroecologia (que ja es basteix sobre un ideari de transformació social), es dilueixen sota un diàleg que ubica el camp com un escenari existencial per a aquest xicotet productor local, tant a nivell individual com per la seua aportació a la col·lectivitat. Deu anys després que iniciara aquesta aventura vital i en plena crisi del Coronavirus, Xavier Luján reconeix que ha sentit ser en-

Llauradors de Vorasenda cullen alls porros a un camp en Carpesa

Dos clientes arrepleguen la seua comanda personalitzada de fruita i verdura

Xavier Luján Estellés, empresari al capdavant del projecte Vorasenda

granatge social, de forma que el seu model productiu ha assolit un sentit global dins el xicotet entramat que ha creat amb els seus clients i treballadors.

L'agroecologia, per a Xavier, és una xarxa de vida basada en la cultura regenerativa, no només pel que fa a la producció agrícola que respecta els processos naturals i d'interacció entre el món vegetal, animal i la intervenció humana, sinó també pel que fa al teixit del comerç de proximitat i a les relacions que es creen entre el producte, el llaurador i el consumidor. Es tracta d'usar la vida per a generar vida. Luján compara el camp amb el sistema digestiu, on hi ha un conjunt de bacteris necessaris per a nodrir i digerir en complet equilibri. L'agricultura industrial, segons explica el productor, tracta d'accelerar la producció aplicant la mort de l'ecosistema per a tornar a produir amb major rapidesa, però això suposa matar la flora bacteriana de la terra i crear sistemes estèrils sobre els quals la vida no es pot desenvolupar amb un equilibri natural. Igualment, les grans superfícies trenquen el teixit dels mercats locals i allunyen el productor del consumidor, amb l'aparició d'intermediaris amb tendència al monopoli que malbaraten el producte, exploten els camperols i distribueixen productes de menys qualitat.

Per sort, la nostra comarca està formada per multitud de minifundis agrícoles, molts dels quals aposten per produccions fonamentades en el respecte a la natura, al treballador i al client, amb la creació de xarxes de vida. Vorasenda és un dels molts exemples d'agroecologia a l'Horta Nord; només hem de parar atenció al nostre voltant i fer un bot cap a la regeneració.

Mercats de venda directa

A més de contactar amb els productors i productores locals per abastir-nos d'aliments essencials, de temporada i de qualitat, podem acudir als mercats de venda directa que cada setmana es munten a l'Horta Nord i comprar a granel tot allò que necessitem. Trobem el Mercat de la Terra de Roca (Meliana) i els Mercats de Venda Directa de la Patacona (Alboraia) i Godella. Aquest últim és referent a la comarca. Va ser el primer que es va crear, fa ara 9 anys, i compta amb nombroses parades de productes ecològics, sostenibles i socialment justos. Se celebra tots els dissabtes de matí a la plaça de l'Ermite i s'organitzen activitats complementàries amb el suport de l'Ajuntament de la localitat.

Durant la pandèmia, però, aquests mercats han estat els grans oblidats per part de les autoritats a l'hora de regular l'obertura dels establiments alimentaris. Marc Ferri, representant del col·lectiu Per l'Horta, explica la paradoxa que es va produir a mitjans de març, a l'inici de l'Estat d'Alarma, quan es va considerar que els supermercats cobrien un servei essencial per a la

ciutadania i no es permetia la venda ambulant als mercats de proximitat que se celebren a l'aire lliure. Es va organitzar un moviment de reivindicació per part de les associacions de camperols i altres entitats públiques, entre elles l'Ajuntament de Godella, que signaren una carta adreçada a les institucions competents d'àmbit autonòmic i estatal, per a reclamar el restabliment dels mercats de venda directa seguint els protocols sanitaris per a evitar la propagació del coronavirus. No va ser fins al 30 d'abril quan la conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública va permetre l'obertura dels mercats de venda no sedentària de productes de primera necessitat.

Això no obstant, la feina dels productors locals ha crescut exponencialment durant els últims tres mesos i els llauradors i llauradores han buscat alternatives per a vendre les collites amb l'entrega de productes a domicili. "El sector ha demostrat una gran capacitat de reacció davant situacions complexes i han servit de pont entre els aliments i els consumidors, potenciant la venda de proximitat als domicilis de la clientela", explica Marc Ferri. En la mateixa línia, Mònica Rubio, tècnica de la regidoria d'Agricultura de l'Ajuntament de Godella, exposa que la situació excepcional viscuda amb la pandèmia "ha servit per a posar en valor l'agroecologia i, al mateix temps, ha estat un revulsiu per a la modernització dels productors locals al voltant de les noves tecnologies". En aquest sentit, Per l'Horta ha dut a terme un concurs a través de les xarxes socials, amb la col·laboració d'algunes empreses agroecològiques, amb l'objectiu de visibilitzar el sector entre la ciutadania de la nostra comarca.

Suport institucional

La visibilització i suport a l'agroecologia és una de les tasques pendents en l'àmbit local a la major part dels pobles de la nostra comarca; una transformació social fàcil d'implantar que es conforma com la millor forma d'ajudar a combatre la precarietat de l'agricultura tradicional mitjançant les xarxes del comerç de proximitat. Hi tenim, però, alguns models a seguir com a referents en la matèria, com és el cas de Godella. El municipi està adherit a la Xarxa de Ciutats per l'Agro-

i s'adrecen a particulars i associacions del poble en una clara aposta municipal per a potenciar l'autoconsum. "Es tracta d'una iniciativa preciosa amb una trajectòria de quasi 10 anys on, a més d'afavorir el cultiu responsable, es creen relacions interpersonals i un magnífic ambient de cooperació entre totes les persones que formen part del projecte", explica Mònica Rubio. La tècnica municipal ens trasllada altres iniciatives al voltant de l'agroecologia que es desenvolupen a Godella, com ara l'Agret o Camí de l'Horta, productors i productors locals amb punts de venda directa a la població. També s'hi troba la seu d'Agrocinamo, un centre de dia d'inserció sociolaboral amb programes pràctics basats en l'agroecologia i el comerç de proximitat.

D'altra banda, al tancament d'aquesta edició de la revista hem conegut que l'IES La Garrigosa de Meliana amplia la seua oferta educativa per al curs 2020-2021 amb la implantació del cicle de grau mitjà de Tècnic en producció Agroecològica, cosa que afavorirà l'impuls d'este sistema d'agricultura conscient. Així i tot, l'agroecologia continua sent un gran repte individual i col·lectiu que podem materialitzar amb xicotets gestos. Menjar els productes de la terra que ens envolta està, literalment, a les nostres mans. ■

MERCAT DE VENDA DIRECTA DE GODELLA

Productes ecològics, sostenibles i socialment justos

Tots els
dissabtes
a la Plaça
de la Ermita

f Agricultura i Medi Ambient

✉ vendadirecta@godella.es

ESPAI DE DENÚNCIA

Cascades d'aigua brollen a qualsevol època de l'any formant gorgs d'aigua de fins a cinc metres de profunditat. Una rica vegetació autòctona es desenvolupa al voltant dels aiguanaixos i la fauna es reproduïx en un paisatge inimaginable enclavat en un preciós racó del **barranc del Carraixet**. Fins i tot trobem tortugues protegides gràcies al projecte Emys d'Acció Ecologista Agró.

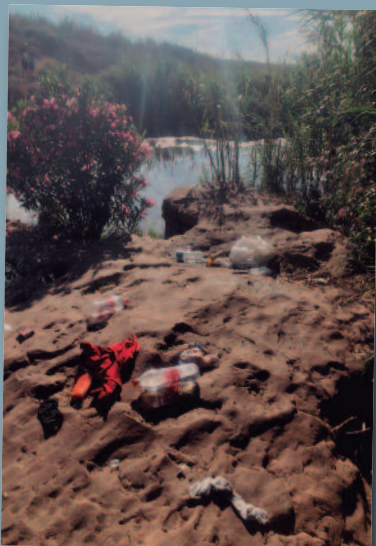
Parlem del **Pont Sec de Montcada**, un espai fins ara quasi desconegut per la ciutadania, i completament oblidat per part de les administracions públiques. Durant la pandèmia, però, aquest paratge ha estat redescobert per alguns veïns i veïnes de la rodalia. Famílies senceres i grups de joves ocupen aquest meravellós tros de natura, de dia i de nit, per a compartir retrobades i moments de dispersió. Malauradament, molt d'ells ho fan sense respecte cap a l'entorn que els envolta i són **generadors de brutícia** davant la impossibilitat de les autoritats.

El Pont Sec de Montcada

Ja abans de la pandèmia, un grup de persones sensibles amb l'estat del Pont Sec crearen el col·lectiu **Amigues del Carraixet** i començaren a fer batudes per la zona de forma voluntària. Des de fa unes setmanes han représ les tasques i estan organitzant-se per aconseguir un **major civisme** per part de la ciutadania, així com **el compromís de les institucions públiques** perquè posen en valor l'espai i supervisen l'estat del Pont Sec pel seu gran valor paisatgístic i me-

diambiental. La reivindicació d'Amigues del Carraixet s'estén també a la neteja del barranc entre Alfara del Patriarca, Montcada i Foios, que en un llarg tram continua sent un **abocador il·legal d'enderrocs**. Muntanyes de taulells, de vidres, portes i finestres s'acumulen en el llit del Carraixet, un dels trams més castigats per la irresponsabilitat d'algunes empreses de construcció que accedixen al barranc per a descarregar les seues deixalles. Per ara, ningú fa res per a evitar-ho. ■

Antull
CERVESERIA

AV. MEDITERRÀNIA, 5.
MONTCADA

DIMECRES A DIUMENGE,
A PARTIR DE 18.30H

 Cerveseria Antull
 @cerve_antull
 @elgatdelantull

CONTES A CAU D'ORELLA

REDACCIÓ EDUARD RAMÍREZ
FOTOGRAFIA TÀNIA MUÑOZ

La biblioteca de la Pobra de Farnals ha regalat contes orals durant el confinament mitjançant telefonades per a celebrar el Dia del Llibre, felicitar les mares o els aniversaris.

Compartir relats i contes ens fa més humans, perquè desperta la imaginació, la sorpresa, canalitza emocions i descobreix creativitats amb la paraula. Ens entretenen i ens ensenyen, ens fan còmplices i empàtics. Certament des d'Isop, però probablement des del primer rogle al voltant d'un foc. La biblioteca de La Pobra de Farnals ha sabut oferir esta essència d'humanitat comuna en moments d'incertesa vital amb el programa «Regala un conte». Segons explicaven en el web, "consistix a fer un regal en forma de conte narrat gràcies a la col·laboració de Tània Muñoz, presidenta de l'Associació Espanyola de Narradors Orals. Les persones que vulguen fer este regal han de contactar per whatsapp amb la Biblioteca i indicar les dades de la persona a la qual volen regalar el conte. El servei estarà actiu fins que finalitze el confinament". L'activitat s'ha allargat du-

rant un mes, entre el 23 d'abril i el 22 de maig, i s'hi han fet efectives 35 telefonades d'uns deu minuts de mitjana.

Muñoz matisa la diversitat de les experiències concretes, ja que han rebut el regal des de xiquets de 4 anys fins a persones de més de 70, i "de vegades posaven l'altaveu i la conversa s'eixamplava a la família sencera", explica la narradora. El nombre més gran de telefonades s'aplegaren al voltant del Dia del Llibre, però també n'hi ha hagut per a felicitar les mares, els aniversaris, o enviar records i abraçades. Als xiquets els regalaven un conte els amics, la mestra, la tia o els iaïos pel seu aniversari, i diu Muñoz que amb ells "era més difícil poder establir contacte només amb una veu telefònica, perquè no em coneixen. Però les persones adultes, i més amb els dies que estàvem passant, han gaudit molt. Potser facilitava la interacció més propera,

entenien el regal que rebien, de qui els venia, i moltes vegades s'emocionaven".

La idea, promoguda per la bibliotecària Marta Avellaneda, ha trobat un tast específic en La Pobra de Farnals, encara que existien precedents com les telefonades en els aniversaris que feien en Albaida i Paiporta, o la maratón de contes de la biblioteca central del Cabildo de Gran Canària. Explicar contes és una art viva, una activitat que necessita un públic, i quan no ens podem reunir no és fàcil mantindre

REGALA UN CONTE

PEL SEU ANIVERSARI, PEL DIA DE LA MARE, PEL DIA DEL LLIBRE,
 PERQUÈ VOLS TORNAR-LI TOTS ELS CONTES QUE T'HA CONTAT,
 PER UN NAIXEMENT... I SEMPRE, PERQUÈ T'ESTIMES.

Digues-nos el nom de la persona a qui vols que li'l contem i la seua edat, i rebrà una telefonada de la narradora Tània Muñoz amb el teu regal.

Envia un whatsapp a la biblioteca:

23 d'abril
dia del llibre

605.04.07.61

Del 23 d'abril fins a la fi del confinament

eixa transmissió personal. "El mitjà audiovisual que ara s'aprofita tant, en el nostre treball té el problema que si parlem a una càmera no rebem la resposta del públic, i per a sentir la seua reacció pensarem que era més proper a l'esperit del conte fer-ho per telèfon. Jo també estava en casa i tindre l'oportunitat d'interactuar amb altres persones a partir d'històries és una passada", detalla Muñoz.

Un lligam entre les persones

A partir de l'experiència la narradora esgrana: «Quan es conten històries s'estableix un vincle, es genera una relació, un lligam entre les persones. És curiós, però això està molt present i la gent estava molt agraïda. Crec que se sentien privilegiats, que els havien fet un regal molt personal. Ho trobe molt

important, per a mi contar històries és un regal, té a veure amb donar-te, amb la generositat, és amor, i per tant la gent no pot fer més que rebre-ho amb estima. És una experiència molt bonica, perquè és connectar amb una persona desconeguda i, després de la història, encara que no ens contàvem la vida, ja no ens sentíem tan desconeguts. Ho hem passat molt bé i la impressió ha sigut molt positiva». L'efecte de l'agraïment emocionat no havia estat previst en la planificació, però se sumava a altres beneficis: recuperar el lligam que es crea quan compartim una història, la relació humana que inclús en moments difícils de la vida et pot donar energia per a continuar. "S'hi genera un espai molt íntim, ja que per telèfon conte una història només per a tu", diu Muñoz.

En la nostra societat han desaparegut els espais públics on antigament s'explicaven històries, com els treballs conjunts del camp o les places i carrers sense televisió ni Internet. Però en som hereus, i ara la transmissió oral es manté dins de les famílies. Iniciatives tan especials com «Regala un conte» intenten connectar amb eixa tradició de l'art verbal transmés en un grup menut. Amb les variacions que aporta la improvisació i l'adaptació concreta, que ara encara caldrà treballar més.

Les històries van i tornen, les incorporem, ens inclouen i sovint interpretem la vida a través d'elles. Esta primavera moltes persones ho han viscut gràcies a la veu riallera de Tània Muñoz, que ha portat a cau d'orella i amb senzillesa l'art de la paraula contada. ■

TURISME PER AL PALADAR

REDACCIÓ FERNANDO MIÑANA
FOTOGRAFIA TURISME CARRAIXET

Antigament molts llauradors tenien bous per a treballar la terra. Quan l'animal començava a perdre empenyiment, se substituïa per un altre i es manava a la bèstia a l'escorxador, d'on tornaven moltes vegades carregats de freixura. En moments puntuals de l'any, com quan tocava recol·lectar la creïlla, els amos de les terres rebien ajuda dels familiars i moltes vegades el pagament que donaven no era molt més que una paella de fetge de bou. D'ací ve que en molts municipis de l'Horta Nord es mantinga la tradició de cuinar aquesta recepta ancestral.

Paco Gimeno la manté entre els destacats de la carta en el Racó, el seu restaurant de Meliana. El Racó és un dels sis restaurants que componen el Club de Producte de la Mancomunitat del Carraixet. Una iniciativa denominada Tastem l'Horta a la qual es van sumar Ca Pepico (també de Meliana), Ca Xoret (Roca-Cúiper), La Lluna (Almàssera), Jadelu (Foios) i La Barraca de Toni Montoliu (Meliana). "Són els que estan per damunt de la mitjana en la mancomunitat. Sis restaurants molt particulars, cadascun amb el seu estil, però que comparteixen la mirada cap a l'horta", adverteix Rubén Arandis, consultor d'un club de producte que aspira a convertir-se en reclam turístic.

Tots aquests negocis de restauració han superat una sèrie de requisits que van des de complir la normativa més elemental fins a defensar els valors de l'Horta, com incloure en la carta algun arròs característic de l'horta o utilitzar productes que provenen majoritàriament del terreny a través de proveïdors locals.

"No sols usem producte de proximitat i de temporada, com la carxofa, les faves, les tomaques o les endívies, sinó que intentem comprar-li-ho directament als llauradors, el que és garantia de bon producte", detalla Paco Gimeno.

**EL CLUB DE
PRODUCTE ESTÀ
FORMAT PER SIS
RESTAURANTS
PARTICULARS,
CADASCUN AMB
EL SEU ESTIL,
PERÒ QUE
COMPARTEIXEN
LA MIRADA CAP
A L'HORTA**

La Barraca de Toni Montoliu

Tastem l'Horta tampoc no s'ha deslliurat de la pandèmia que ens ha confinat a tots a les nostres cases, però aquests cuiners han volgut mantindre el vincle amb la seua clientela d'una manera singular, mostrant a través de les xarxes socials com s'elabora alguna de les seues receptes. Perquè si no et podies asseure en algun d'aquests prestigiosos restaurants almenys podies portar-te algun dels seus plats a la teua taula.

Però tot passa, o això diuen, i després de llargues setmanes d'espera, aquests negocis d'hostaleria han tornat a encendre les llums i a llustrar la vaixella per a reprendre la seua rutina amb tants adeptes.

Els sis restaurants de Tastem l'Horta han tornat de la mà de Turisme Carraixet amb l'obsessió per mantindre la distància, però, al mateix temps, sentir-se més prop de l'horta que mai. I sí, han adoptat les mesures que proposa l'Institut de Qualitat Turística Espanyola, però conserven la seua vocació pels productes de proximitat.

Aquests sis empresaris han posat un gran afany a respectar el distanciament, protegir als seus treba-

Lluna de València

Restaurant Jadelu

lladors, incidir molt en la higiene i desinfecció de les mans o animar al pagament amb el telèfon mòbil, unes decisions que compten amb el suport de Turisme Carraixet.

Perquè l'èxit, ja siga en l'elaboració dels seus plats més succulents o en el fet de vetllar per la salut dels empleats i la clientela, sempre arriba a través del treball rigorós, sense despistar-se en els xicotets detalls. La resta només és qüestió de paciència. Els veïns de la Mancomunitat acabaran tornant als seus restaurants predilectes i eixa bona faena acabarà traspasant el Carraixet per a arribar a un públic encara major de tota la província, que és l'objectiu final del club de producte de la marca Turisme Carraixet.

Un projecte que, com explica el consultor Rubén Armandis, "s'ha cansat de donar café per a tots sense distingir al restaurant que aposta per la qualitat i el producte de proximitat del bar de reescalfats". Perquè protegir aquests negocis és reforçar als empresaris i agricultors locals, i, de pas, facilitar que els turistes acudisquen a un restaurant a degustar una d'aquelles contundents paelles de fetge de bou. ■

Ca Pepico

Ca Xoret

EL MOSAIC de Meliana que decora el món

REDACCIÓ JORGE PÉREZ
FOTOGRAFIA AJUNTAMENT DE MELIANA

El mosaic Nolla de Meliana és testimoni del desenvolupament industrial del segle XIX i ha marcat la vida de generacions de veïnes i veïns. A més d'estar present en monuments històrics de València i d'altres ciutats del món, aquest mosaic forma part de la vida quotidiana del poble i decora moltes vivendes gràcies al treball dels mosaïquers, una ocupació abans habitual en moltes famílies de Meliana.

Ara, el programa de recuperació històrica i social d'aquest mosaic ha estat premiat en la darrera edició dels European Heritage Days Stories, uns guardons organitzats per la Comissió Europea i el Consell d'Europa que donen suport a iniciatives de promoció patrimonial que beneficien les comunitats locals. Hi han participat 80 projectes i un dels 10 finalistes ha sigut el de Meliana, vinculat també a la rehabilitació del palauet de Nolla i a la seua pròxima obertura al públic.

El programa 'Mosaic Nolla, un patrimoni a preservar', dirigit pel CID-CeN (Centre de Recerca i Difusió de la Ceràmica Nolla) amb la col·laboració de l'Ajuntament de Meliana i ARAE Patrimonio y Restauración, reuneix els últims mesos una sèrie d'activitats per a promoure aquest patrimoni singular. A més a més, cadascuna d'elles està vinculada a personalitats històriques relacionades

amb la fàbrica de mosaics i el Palauet Nolla, lloc on es mostraven els productes als clients.

Al novembre, els bars i restaurants del poble van crear la seua tapa Nolla, inspirada en el mosaic, amb productes de proximitat. D'aquesta manera també es va recordar

la figura del poeta valencià Teodor Llorente, d'estil costumista descriptiu dels usos populars.

De gener a febrer, es va realitzar a través de Twitter el concurs de microrelats '#NollaStories', sota la temàtica del palauet i el mosaic. El certamen va servir per a promoure el llegat de Blasco Ibáñez, visitant habitual del palauet. També al febrer, van tindre lloc al palauet de Nolla diversos tallers escolars per a treballar la història, el color i la geometria dels mosaics. En aquest cas, l'activitat va donar a conèixer la família Romanov, dinastia russa enamorada dels mosaics Nolla.

Un altre moment especial va ser la recent trobada de mosaïquers d'ahir i de hui, de jubilats i d'ocupats que encara treballen aquest ofici històric de Meliana. Junts van recordar vivències i tècniques i van protagonitzar un vídeo documental que prompte estarà disponible per al públic. La trobada també va servir per a recordar la visita al palauet d'Amadeu de Savoia.

**EL PROGRAMA
'MOSAIC NOLLA,
UN PATRIMONI
A PRESERVAR',
PREMIAT EN ELS
'EUROPEAN
HERITAGE DAYS
STORIES', DE
LA COMISSIÓ
EUROPEA
I EL CONSELL
D'EUROPA**

Per a març i abril, hi havia previstes diverses activitats que, amb motiu de la crisi sanitària i l'estat t'alarma s'han ajornat, com ara una jornada per a restauradors i arquitectes sobre el mosaic Nolla com a patrimoni a preservar, al palau de l'Exposició de València. Una activitat que, de moment s'ha substituït

per una 'webinar' el 28 de maig. El programa recorda en aquest cas la dinastia alemanya Hohenzollern, que va decorar moltes de les seues propietats a Alemanya amb el mosaic. Al juny, al palauet, es gravarà una instal·lació sonora a càrrec de l'artista Edu Comelles, creada amb sons produïts per peces de ceràmica; una manera d'homenatjar el director d'orquestra alemany Hans Von Benda, resident al palauet de Nolla el temps que va dirigir l'Orquestra de València a mitjan segle XX. El colofó serà un recital de soprano, arpa i violí, també al palauet, en record del tenor Julián Gayarre, que va visitar el palauet a la fi del segle XIX.

Durant aquest temps, també ha tingut lloc una exposició de fotos de l'arquitectura i fotografia Milena Villalba als carrers del poble. Les imatges, de gran format i penjades d'algunes façanes, mostraven les persones que conviuen actualment en cada casa amb mosaics Nolla. De la mateixa artista és l'exposició fotogràfica i l'audiovisual sobre el procés de rehabilitació del palauet, en el cas del documental juntament amb Santi H. Puig. Aquests materials, juntament amb l'audiovisual de la productora Barret Cooperativa

Valenciana sobre la importància històrica i socioeconòmica del mosaic i del palauet Nolla, seran la base explicativa que trobaran al palauet les persones que el visiten. Uns materials que ja es van presentar al febrer a l'Institut Municipal de Cultura de Meliana.

El futur del Palauet i el mosaic

Al juny es pretén que el palauet de Nolla comence a funcionar com un espai obert al públic com a museu i centre cultural i d'activitats, afirma l'alcalde de Meliana, Josep Riera. De moment, començarem amb les visites guiades i les primeres activitats, ara amb grups reduïts per la situació generada per la COVID-19. "Volem que l'espai siga un atractiu turístic que estímul l'economia local", diu Riera. En aquest sentit, aquest patrimoni completa iniciatives turístiques com ara els Camins del Carraixet, Menja't Meliana o Tassem l'Horta, adreçades a promoure les singularitats naturals, històriques i gastronòmiques de Meliana i de l'Horta Nord.

Pel que fa al mosaic, l'Ajuntament l'ha inclòs com a element protegit en el document de revisió del Pla general d'ordenació urbana (PGOU), en procés d'aprovació. ■

Noèlia Llorens i Susana Díaz

Dani Miquel

Arrop i Tallaetes

El Botifarra

L'ARREL

escampa les veus

REDACCIÓ EDUARD RAMÍREZ
FOTOGRAFIA DIMONIS DE MASSALFASSAR

L'any 1997 uns entusiastes portaren a Massalfassar un acte inspirat en la Trobada de Cantadors de Sobremunt, al Pirineu. «La idea era celebrar la vigència de la cançó tradicional, una cançó que històricament ha tingut una importància cabdal en les hores de treball, d'oci i de festa i que amb la globalització mediàtica dels referents culturals i la irrupció de la indústria discogràfica s'ha vist menystinguda i desplaçada de la nostra quotidianitat. L'èxit de les vint-i-quatre edicions del Cant al Ras és un prova fefaent de que aquest procés encara pot revertir i per això des del festival continuarem procurant la recuperació i difusió de les formes més genuïnes de cantar dels valencians», rememora Josep Vicent Frechina, estudiós que promou la iniciativa. L'impuls vingué de la Colla de Dimonis de Massalfassar i l'associació cultural Tramús (tradicció i música), que sembraren una llavor molt fructífera.

El model de la festa és coherent amb les maneres de viure i expressar-se que pretén celebrar, a peu pla en l'espai públic. Cada tercer dissabte de maig organitzen un sopar popular compartit per públic i artistes. L'ordre de participació s'organitza sobre la marxa entre les persones inscrites, amb l'única condició d'interpretar una peça vinculada a la tradició oral. Com

diu Frechina: «La pròpia naturalesa de la cançó tradicional com a patrimoni col·lectiu ens obligava a buscar una fórmula participativa, oberta i lliure, on es dissolgueren les figures de cantadors i públic». Enguany l'organització preveia una participació moderada, ja que n'era l'edició vint-i-quatre, que queda a l'ombra de l'efemèride del quart de segle a celebrar l'any 21. Ningú podia preveure la sorpresa autèntica, el replegament com a precaució de salut i la necessitat sobrevinguda d'adaptar-ho tot.

Del Cant al ras al Cant a recer

Enguany les circumstàncies no han permés realitzar el multitudinari sopar a la plaça ni la llarga sobretaula de micròfon obert i celebració col·lectiva que caracteritza el Cant al Ras. «Però no varem deixar passar la data ni ajornar la convocatòria en un calendari cada dia més incert. Per això varem preparar una edició molt especial de Cant Al Ras rebatejat per a l'ocasió com a Cant a Recer. L'encontre va tindre lloc el dissabte 16 de maig, però l'escenari no es va trobar a la plaça de l'església sinó a la pàgina de facebook de la Colla de Dimonis: per allí passaren fins a cent deu músics i cantadors en un total de vint-i-set intervencions enregistrades en vídeo que tractaren de reproduir l'ambient espontani, càlid

i festiu de la nit de la trobada». Frechina també destaca la participació com a convidats especials d'una colla de cantadors d'Artà, Pollença i Sa Pobla, de Mallorca, reunits per a l'ocasió per l'associació U Camp de l'Oca. Realment, l'esforç excepcional per la continuïtat de la festa de cultura popular ha resultat un èxit de seguiment molt important. L'esdeveniment de Facebook compta amb més d'un miler de comentaris i el vídeo s'acosta a les vint mil reproduccions. La provisionalitat de l'alternativa mai podrà reemplaçar l'original, però ha evidenciat les ganes de la gent de trobar-se i celebrar, un any més, el plaer de cantar i de compartir estima per la nostra cultura d'arrels i tradicions.

La bona resposta del públic també s'ha manifestat amb la di-

fusió del documental «Cant al ras. La nit del poble», de Josep Pitarch i Rosa Roig, del 2018. Premiat en el Festival de Cinema Ciutadà Compromés d'Acicom, i emés per À Punt amb millors xifres de les habituals en la tele valenciana. L'alcalde de Massalfassar Joan Morant, celebra la inversió municipal de pagar el documental per la projecció positiva del poble. Alhora que destaca la força del moviment cultural popular que sosté la convocatòria: «som un poble menudet, però molt condidor», remata. Per a Frechina el Cant al Ras promou la nostra cultura popular com una «expressió col·lectiva, participativa, horitzontal i absolutament vigent». Els valencians disposem d'un cançoner tradicional riquíssim que arribarem a temps d'enregistrar parcialment i que ara molta gent

descobreix, no només com un referent identitari sinó també com un patrimoni artístic que es pot gaudir en el present. Frechina insisteix amb l'experiència: «La iniciativa s'ha replicat a Es Cubells (Eivissa), a Altea, a Teulada i a la Fira de Juliol (que ha copiat el nom, però no la fórmula: només presenta un espectacle tancat de cant d'estil). Crec que el Cant al Ras, dins de la modèstia de les seues dimensions, ha jugat un paper important en la revalorització de la música tradicional i ha impulsat la irrupció de figures como Pep Botifarra, Xavier de Bétera, Hilari Alonso o Jonatan Penalba, per dir només uns pocs noms». El Cant al Ras ha crescut i evolucionat conforme la percepció col·lectiva de la cançó tradicional, ara almenys més coneguda i valorada. ■

Fotografia del carrer Bacharach de Foios de l'any 1908, amb el campanar de l'església al fons

EL RUGIT DEL TERCET

REDACCIÓ SERGI RUIZ
FOTOGRAFIA PACO BALANÇÀ

El Motor del Tercet de Foios, construït l'any 1898, va ser el primer de la comarca. Va marcar el naixement de l'agricultura d'exportació moderna i de la burgesia agrària valenciana.

Era ben entrat el dia quan la terra es va estremir amb la força del motor de 300 cavalls de vapor. Feia poques jornades que aquell prodigi d'acer interrompia la nuesa del paisatge amb prou esforços ocult rere una empallissada, quan a mitjan matí, una aigua fresca i cristal·lina començà a brollar, primer a glops, després mansament, eixida de les entranyes d'aquella extensa plana de terra fèrtil. Els ullals d'aigua eren freqüents a l'horta, tot i que una mica més avall, més enllà del camí Ral. A més, hom deia que l'enginy es posava sobre les restes d'una antiga sènia, així que no sorprengué que els treballs de perforació duraren només un sospir. Res a veure amb aquell primer pou artesià a Vitòria, en què durant quatre anys havien penetrat la terra més d'un quilòmetre, i l'aigua, en sortir, va estar celebrada per la població com un armistici.

Una bandada de pinsans i passerells va trencar a volar espantada pel tro insòlit descarregat sobre unes terres poc acostumades al soroll d'un monstre que exhalava el

Imatge actual del Motor del Tercet, encara en funcionament

fum del carbó. Alguns pocs vilatans s'havien aplegat a l'efemèride i mantenien una distància prudent, alineats als caminals i sobre els marges fràgils de les sèquies. Hi havia curiositat pels modes i l'aspecte d'aquells cavallers anglesos allotjats a la ciutat de València, arribats al dematí en un d'aquells estranys carros sense cavalls, que els esperava al camí Ral i amb què marxarien abans del migdia.

Els paisans, tota gent d'ofici, ho consideraven quasi com una extra-

vagància i reien amb mitja galta. No hi havia cap motiu per perforar la terra. Era una inoportuna cicatriu que hom li endenyava, perquè tots sabien que les sèquies de l'horta proveïen de tot el necessari, ara i sempre. La memòria és fràgil i escassa. Ningú no volia recordar que de vegades les sequeres s'havien acarnissat amb ells, tant foren petits propietaris com arrendataris, fins exhaurir el raig inesgotable d'aquell braç del Túria. Aquells senyors anglesos sabien com podia

ser d'imprevisible la natura i volien conservar un as en la màniga, ajudats pels enginys de la seua revolució industrial. Amb la inversió forana, l'horta de València eixamplaria encara més el regadiu extremal i experimentaria la seua pròpia revolució, de la mà de l'agricultura intensiva, els guanos químics i l'exportació a Europa.

De seguida se'n construïren molts altres, però el 1898, el del Tercet, va tindre l'honor i l'encert de ser el primer motor de l'horta. Amb el seu cadenciós bombeig es regaven a manta, sense tandes ni escassetats, les 100 fanecades adquirides pels inversors anglesos que havien fixat una mirada racional sobre les ubèrrimes terres de Foios, un petit poble de l'horta que voltava, i de sempre havia impregnat, el Cap i Casal, per experimentar amb la Royal Kidney, una primerenca creïlla blanca molt preada pel paladar anglès. Una notícia en la premsa del moment, adverteix del resultat final de la inversió anglesa: «Malauradament, ha vingut a frustrar el negoci la prohibició d'exportar creïlles. L'empresa ha acudit al govern demanant que s'excloga aquesta collita de la prohibició, ja que aquesta varietat de

Horchatería Subies

Tres generaciones han pasado por la Horchatería Subies dejando su huella personal. Esfuerzo, trabajo, pasión y compromiso con la calidad, son nuestro timón desde 1959.

ALMÀSSERA

Carretera de Barcelona, 10
Tel. 961 854 673

MASSAMAGRELL

Calle del Rey Don Jaime, 5
Tel. 625 028 640

Inscripció amb taulelles al Motor del Tercet, amb les dates de la seva construcció i posteriors remodelacions

creïlles, per no ser coneguda ací, ni haver entrat en el gust del públic, no té bona eixida al mercat espanyol”.

El 1898 s'inaugurava el motor del Tercet a Foios, però també era l'any de l'ocàs a Espanya. Col·lapsaven les darreres colònies i el govern insistia en una agricultura de subsistència, de mercats interiors, com a recepta per pal·liar la crisi. Al paisatge encara dominaven els centenars d'hectàrees destinades a una agricultura de subsistència i humil, i defallien els antics cultius, vinyes i moreres, amb la sola excepció marginal dels melons, de gran fama entre famílies benestants i cases reials.

Es pensa una altra cosa, però a casa nostra no es percebia ni ens sentíem preocupats per la desfeta ultramarina. Els anglesos havien mostrat el camí a altres emprenedors nostres i, a les primeries de segle, un estel d'arriscats llauradors van començar a emprar crèdits i a forçar un canvi pregon en l'estructura de la tinença de la terra, amb l'adquisició de grans extensions als terratinents de llinatge i als aprofitats de la darrera desamortització, per produir creïlla i ceba destinades a l'exportació.

El primer terç del segle XX serà el torn d'un grapat d'empresaris valencians, com ara els foiers Josep Fontestad i Antoni Corell, aquest últim en l'origen del port de València, esdevinguts grans exportadors i amb vincles extraordinaris amb els mercats europeus. Com amb el plany dels anglesos el 1898, denunciaran sovint l'abandó de l'Estat davant de crisis reiterades que afecten els productes, o la indefensió davant les pressions d'altres estats europeus que sí que hi exercien una tu-

tela dels interessos dels seus ciutadans.

Amb el traspàs del segle, es produeix l'esfondrament de l'imperi espanyol. Tanmateix, el motor del Tercet rugirà amb força, anunciant el naixement d'una agricultura d'exportació moderna i poderosa i d'una burgesia agrària valenciana ben connectada i amb vocacions diverses, que s'enfrontarà a l'Estat per la llibertat d'exportar i farà passes inequívokes en el valencianisme polític. Un enfrontament del qual no eixiran ben parats. ■

ESPAI ARTÍSTIC

El pintor local Jose Basilovich ha deixat la seua empremta artística a la Bàscula Municipal d'Almàssera, dins de les diverses accions que estan realitzant-se per a posar en valor aquest entorn rural de l'horta, un paisatge periurbà de gran valor ecològic, econòmic i cultural, on s'entrecreuen les tradicions i es manté viva una clara vocació de mirar cap al futur amb forces renovades. La bàscula se situa en l'encreuament entre la Via Augusta, hui reconvertida en senda de vianants i carril bici, i el camí a la Mar.

Tradicionalment destinada al pesatge de vehicles agrícoles i de grans dimensions, la bàscula també és des d'ara el suport d'una obra d'art que porta la marca i el segell d'Almàssera, plasmat pel carismàtic artista local. Basilovich interpreta la realitat a través de les seues obres pictòriques mitjançant la dicotomia cromàtica, per la qual cosa no resulta casual que l'acabat final del treball siga en blanc i negre. A un dels costats es poden veure dues petjades negres que fan referència a les petjades pintades

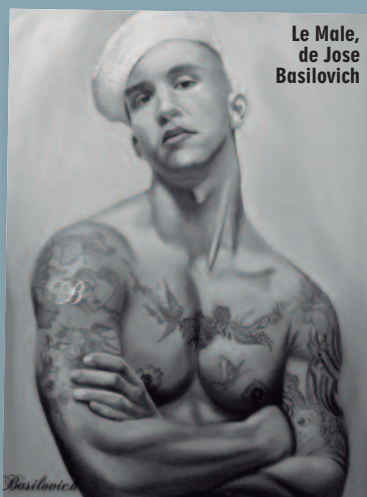
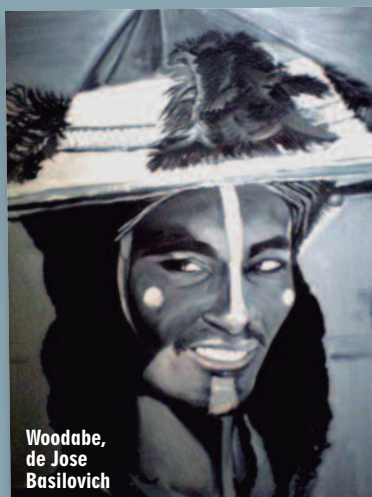
Jose Basilovich pinta la bàscula d'Almàssera

en el nucli urbà que marquen el recorregut que realitzen els xiquets i xiquetes del municipi de camí al col·legi. En el costat oposat Basilovich ha pintat una rabosa, símbol d'identitat de la localitat, també de color negre, pintada a capes de manera abstracta i simulant les taques que es queden en la paret en vesar-se un pot de pintura.

En altres ocasions, l'artista ha exposat la seua obra a la Sala d'Exposicions municipal de la localitat,

amb gran acceptació de públic, que ha sabut reconèixer la qualitat del pintor. En aquest moment, Jose Basilovich s'ha implicat en un projecte a l'aire lliure del qual es mostra satisfet, però sobretot per haver tingut la possibilitat d'incorporar el seu estil artístic en una instal·lació d'Almàssera i que, alhora, puga ser gaudit per tot el veïnat i pels visitants del municipi al presentar-se en exposició permanent al cel obert. ■

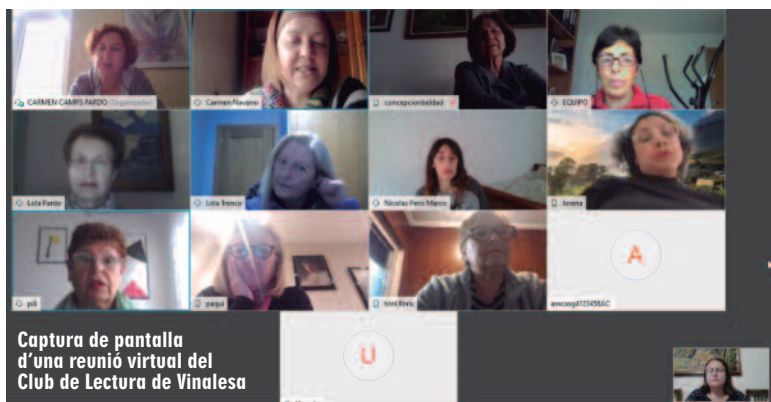

LECTURES

compartides en un món virtual

Vinalesa continua fomentant l'hàbit de llegir durant la pandèmia amb les reunions virtuals del Club de Lectura

REDACCIÓ NÚRIA GARCIA
FOTOGRAFIA AJUNTAMENT DE VINALESA

Captura de pantalla d'una reunió virtual del Club de Lectura de Vinalesa

Deixar volar la imaginació a través de la lectura és un dels màxims plaers dels quals podem gaudir en solitari. Cadascú crea el seu propi món a través de les històries que un autor o autora ens planteja amb les seues narracions, i per molt que les descripcions estiguen detallades fins a l'extrem, la realitat es conforma depenent de l'experiència viscuda o pensada de cada lector.

Des de fa alguns anys la lectura ha traspassat les fronteres de l'individualisme i sovint és compartida amb altres persones amb gust per a literatura o, sense tantes pretensions, per gaudir d'històries plenes de possibilitats. Quasi tots els pobles de l'Horta Nord compten amb Clubs de Lectura, més o menys organitzats, que sovint són impulsats per les regidories de cultura a través de les biblioteques municipals amb l'objecte de fomentar l'hàbit lector entre la ciutadania.

Amb el confinament dels darrers mesos han estat moltes les persones que, després de mesos o fins i

tot anys sense obrir un llibre, han decidit passar alguns moments de soledat amb la companyia d'una bona història amb la qual somiar, riure i plorar. A la fi, emocionar-se. La tasca dels Clubs de Lectura, però, ha estat inicialment interrompuda donada la impossibilitat de mantin-

dre reunions amb persones amb les quals no es convivia. La majoria dels ajuntaments han prioritzat dedicar tots els esforços a fer front a la pandèmia, i des del primer moment han hagut d'aparcar les accions desenvolupades en matèria cultural. Hi ha hagut excepcions, per descomptat, sovint impulsades per les mateixes bibliotecàries o persones usuàries dels Clubs de Lectura.

És el cas de Vinalesa, un poble menut de poc més de 3.000 habitants, que ha sabut aprofitar les noves tecnologies per a seguir compartint les reflexions literàries mitjançant reunions virtuals. La bibliotecària de la població, Xaro Ros, reconeix que no ha sigut fàcil. "El nostre Club de Lectura està format per dones de més de cinquanta anys, i moltes d'elles patixen la bretxa digital. No per no tindre accés a ordinadors, tauletes o telèfons mòbils, sinó per no saber utilitzar-los", exposa la bibliotecària.

Així i tot, el treball al Club de Lectura de Vinalesa ha seguit endavant.

**“UNA VEGADA
SUPERADES LES
INCONVENIÈNCIES
INFORMÀTIQUES
ENS VÀREM
ENFRONTAR A UN
ALTRE REPT:
PARLAR A TRAVÉS
DELS APARELLS
I FER-HO DE
FORMA NATURAL”**

Una de les usuàries ha habilitat una plataforma virtual, segons explica Xaro Ros, perquè les seues companyes es pogueren connectar. "Hi ha gent que no ha pogut fer-ho, bé per falta de coneixements informàtics o bé pel cansament de mirar durant hores una pantalla per l'obligat telerball. Però moltes sí que hem pogut reunir-nos, salvant totes les dificultats tècniques i, en alguns casos, ajudades pels nostres fills i nets, que estan més avents a l'ús de la tecnologia", detalla.

Al mes d'abril ja es va celebrar el primerencontre virtual per a comentar el llibre *Matar a un Ruiseñor* de l'escriptora Harper Lee. L'obra, a pesar de tindre 60 anys, continua d'actualitat, i està inspirada en les observacions de l'autora sobre la seua família i el seu veïnat. "Una vegada superades les inconveniències informàtiques, ens vam enfrontar a un altre repte: parlar a través dels aparells, als quals la majoria de nosaltres no estàvem acostumades, i fer-ho de forma natural", relata Xaro, que afig com a valoració personal que és una forma de relacionar-se "massa impersonal; no hi ha color respecte del tracte personal i sense distàncies virtuals que ens permet estar més a prop de l'interlocutor,

palpar els gestos i les expressions sense una pantalla pel mig".

Els darrers dies de maig tingué lloc una nova sessió del Club de Lectura per videoconferència. En aquesta ocasió, les dones participants posaren en comú *El vagón de las mujeres* de l'escriptora índia Anita Nair. El llibre parla de la situació de les dones a l'Índia a través de les converses de diferents persones en un tren. La tria de les obres la realitzen les mateixes usuàries a partir de la proposta de tres obres realitzada per Carmen Navarro, la tècnica dinamitzadora de les sessions de l'empresa Sènia Projectes Educatius.

Llibres en quarantena

"La pròxima reunió, la del mes de juny, esperem poder fer-la de forma presencial a la biblioteca, perquè si tot va bé estarem en la fase 3 de la desescalada. Estem llegint *Frankenstein*, de Mary Shelley. De les tres propostes que ens feu Carmen Navarro, era la que menys ens agradava, perquè estàvem influenciades per la pel·lícula, i de veres que no té res a veure, ha sigut tot un descobriment", relata Xaro. Al remat, segons explica la bibliotecària, hagueren de quedar-se amb eixa opció, tot

i no ser la preferent de les usuàries, perquè els llibres han de passar la quarantena abans de poder prestar-se, i només aconseguiren suficients exemplars per a totes les dones de la novel·la de Mary Shelley.

Al fil d'aquesta explicació, Xaro conta que els primers dies del confinament, quan encara no hi havia cap regulació al voltant de la utilització dels llibres, portava exemplars a la seua bossa i, quan trobava a alguna companya del Club de Lectura a la cua del supermercat o del banc, els facilitava els volums. "Després, conforme la normativa va estipular les mesures obligatòries per a evitar la propagació del virus, ja férem els enviaments per correu o en format PDF. Semblava que estàvem traficant de forma il·legal amb els llibres, qui ho haguera pensat!", exclama.

La bibliotecària de Vinallesa espera amb il·lusió i certa impaciència el moment en què la instal·lació on treballa puga obrir amb més normalitat. "És molt depriment passar les vesprades sola a la biblioteca, envoltada de tants llibres i sense ningú passejant per les prestatgeries per a triar un exemplar", lamenta Xaro. Cada dia perdut, però, és un dia guanyat a la malaltia. Mentres, seguim llegint. ■

"El patrimoni popular és la nostra essència, sense això no som res"

ENTREVISTA A JESÚS COIDURAS, VERSADOR D'ALMÀSSERA

REDACCIÓ JORGE PÉREZ
FOTOGRAFIA CEDIDA PER JESÚS COIDURAS

Jesús Coiduras és un conegut versador d'Almàssera, tasca que fa perviure una part important de la nostra cultura de poble. Amb motiu del confinament, aquest historiador de l'art de 35 anys ha hagut de celebrar la seua data més especial, la Mare de Déu, d'una manera diferent. Junt amb el seu veïnat, organitzaren una emocionant vesprada de versos des dels balcons.

Com ha sigut la celebració de la Mare de Déu d'enguany?

Quedar-nos sense la celebració ha sigut una llàstima perquè per a nosaltres és el dia més especial de l'any, el més bonic. Però ja sabíem des de fa temps que no podríem fer-la. Com que no vam poder eixir al carrer ni fer la peregrinació a València, vam pensar de fer alguna cosa diferent. El dissabte 9 de maig, la vespra, tot el veïnat del carrer Salvador Giner vam eixir als balcons per a commemorar la data. Ens vam reunir en la distància per a recitar els versos i estar junts d'alguna manera. Versos d'una veïna de quan era xicoteta i d'altres meus. Va ser molt bonic, curiós i emocionant.

Quanta gent va participar-hi?

N'èrem 6 famílies, veïns del poble que ens coneixem de tota la vida. La gent havia decorat els balcons amb llums, imatges i cobertors de la Mare de Déu. Després vam finalitzar amb un sopar de pa i porta, cadascú en l'entrada de la seua casa, xarrant i passant l'estona allà.

Una experiència especial, juntar-vos, a més a més, en un moment de confinament que pot ser de soledat per a moltes persones.

Molt especial, la recordarem sempre perquè fer veïnat és el més important. Hem après la importància de fer poble en moments com aquests.

Com va començar el teu camí de versador?

En ma casa sempre hem sigut molt de la Mare de Déu, sobretot la meua iaia. Als 12 anys vaig començar a dansar. A poc a poc em va interessar cada vegada més el nostre folclore, anar de processó... Però va ser gràcies a una xica d'Albalat dels Sorells, Tere Rollo, que em va passar uns textos que recollien tradició oral dels nostres pobles, versos que havien perviscut oralment de generació en generació; populars, fets per la gent

d'a peu, per llauradors i d'altres. N'és tradició del poble, no una cosa elitista. Tere va ser fonamental en la meua vida com a versador, va faltar fa temps, cosa que va ser un colp molt dur. Jo vaig estar malalt i em vaig fer la promesa de continuar versant i divulgant la nostra tradició.

Teniu més artistes en la família?

No, soc l'ovella negra, el "raret". Però la família ho viu molt emocionada perquè també porten el meu mateix sentiment.

Quina és la clau per a emocionar la gent quan recites?

El més important és el sentiment que portes dins, que siga real perquè arribe a la gent. Ha de ser una cosa molt sentida, no teatre, sinó traure els versos de molt dins. El que faig i dic és perquè ho sent de veritat.

Però ser versador també suposa conèixer una tècnica.

En té molta. Cal versar com si parlaves però exagerant, marcant molt les comes, el silenci. Posar l'accent en un moment de més èxtasi o de més pujada, marcar les "os"... El problema dels versos que habitualment faig és que són llargs; és important saber quina estrofa és la següent.

Una cosa que has apuntat abans és la importància de la teua tasca per mantindre viu el nostre patrimoni popular...

Jo he estudiat Història de l'Art, i sempre m'ha interessat la nostra cultura popular. La gent major del voltant em contava històries dels pobles, cançonets, versos, poemes... Tot això ho he arreplegat i guardat. Preservar eixe patrimoni és molt necessari perquè sense això no som res, és la nos-

tra essència. Parla de coses que ja no es fan, oficis que hem perdut, paisatges que no hi estan... No podem oblidar-ho perquè expliquen com som, sense saber-ho no podem avançar cap al futur.

El nostre vincle amb la nostra terra.

Ací tenim una identitat i unes tradicions particulars. Són la nostra riquesa: el nostre folclore, la nostra llengua i la nostra cultura.

Ets jove i et queda corda, però la joventut del teu voltant té interès per continuar la teua faena?

Tinc 35 anys, encara em queda temps, però sí que veig xiquets que poden seguir la tradició. De fet, al poble faig classes per a ensenyar-los a versar... Estic segur que algun dia em podré jubilar tranquil perquè el nostre folclore té molt de futur. ■

CUIDEM I RESPECTEM L'HORTA

Recorda respectar les zones de camp i horta durant els passejos i eixides per tal de realitzar exercici.

Recuerda respetar las zonas de campo y huerta durante los paseos y salidas para realizar ejercicio.

El treball dels agricultors i agricultores és fonamental i imprescindible per a tots i totes. No t'oblides de protegir-ho i respectar-ho.

El trabajo de los agricultores y agricultoras es fundamental e imprescindible para todos y todas. No te olvides de protegerlo y respetarlo.

		No està permès a tota la zona d'horta:	No está permitido en toda la zona de huerta:
1		Dur animals solts i no replegar els excrements dels animals.	Llevar animales sueltos y no replegar los excrementos de los animales.
2		Entrar als camps. Eixir-se'n de camins o sendes de ferradura.	Entrar a los campos. Salirse de caminos o sendas de herradura.
3		Agafar fruites, verdures o qualsevol material sense permís explícit i per escrit del propietari.	Coger frutas, verduras o cualquier material sin permiso explícito y por escrito del propietario.
4		El dipòsit de qualsevol tipus d'abocaments no relacionats amb l'explotació agrícola.	El depósito de cualquier tipo de vertidos no relacionados con la explotación agrícola.

Les accions incíviques seran sancionades.
Las acciones incívicas serán sancionadas.

REPENSAR EL FIL I L'AGULLA

REDACCIÓ EDUARD RAMÍREZ
FOTOGRAFIA ALAMIDA

El tall en la programació d'activitats culturals a causa de la precaució davant el coronavirus ha estat sec i brutal, des de les falles que estaven a tocar fins a quasi totes les festes majors dels nostres pobles. Ara cal revisar la manera de recuperar les actuacions públiques d'un sector vital socialment i econòmic, que a hores d'ara continua atarantat.

Durant les setmanes de confinament s'ha fet palesa la importància dels productes i servicis culturals, quin paper tan necessari ens fan. Segons explica José Martínez Tormo en un article per a la Fundació Nexa: «Més enllà de l'activitat física i la cuina, és la tecnologia i la cultura allò que ens ha permés no defallir en el nostre dia a dia. Aquests dies ens hem refugiat en els llibres, la música, les sèries i pel·lícules, inclús en les representacions escèniques o visites virtuals a museus i exposicions que ens ofereix la tecnologia». Però alhora la cancel·lació de totes les activitats ha provocat una desfeta enorme en el sector cultural valencià. Ara com ara cal resistir, però també pensar propostes adreçades a la recuperació amb garanties de l'activitat.

«No sé ni què faré el mes que ve... Tocarà organitzar-se per a veure què podem fer el que queda d'any. Estem en la màxima incertesa», constata Reyes Pe. Ella és una artista que treballava en una col·laboració contínua amb el teatre, que ara s'ha tallat sense obres ni cursos. També va dissenyar la portada d'Espai Carraixet núm. 4, enguany ha fet dos falles infantils que no s'han pogut plantar al carrer i exemplifica una situació molt complicada per al sector: «Tenim una perspectiva molt roïna almenys fins a octubre o novembre. Si ja costava moure les activitats culturals, ara encara més... Tot és negatiu, però ha passat i toca buscar solucions. Segurament tocarà treballar en altres coses fora de l'àmbit artístic i creatiu».

Amadeo Cabrera porta AM espectáculos i recorda que la gestió tècnica normalment queda a l'ombra i fins i tot resulta oblidada en les ajudes: «Moltes empreses de producció tècnica han anat al clot. La inversió és forta i la suspensió afecta molt greument. Nosaltres hem pogut aguantar l'estiró d'aquella manera. Mantenim el bon ànim,

LES DIFICULTATS SÓN BEN REALS PERÒ LA MENTALITAT D'ADAPTACIÓ I TENACITAT TAMBÉ RESULTA DESTACABLE

mentre acabe projectes que tenia deixats. A veure com evoluciona... Les primeres setmanes malament. Però podem continuar amb projectes de carrer amb seguretat». Les dificultats són ben reals, però la mentalitat d'adaptació i tenacitat a mantindre l'esperança també resulta destacable. Cabrera apunta possibilitats: «La normalitat a què estàvem acostumats serà complicada perquè caldria evitar les aglomeracions. Tocarà reinventar-se. Cada volta que obris portes tens despesa però si tens el públic limitat deixes d'ingressar, hem de plantejar alternatives de programació. A l'estiu es poden fer coses a l'aire lliure i adaptar-nos a la seguretat. Es poden fer musicals... No està tot perdut, ben plantejat podem salvar la producció d'espectacles».

Potser un dels problemes que carreguem és l'hàbit de valorar la gestió cultural i l'èxit a partir d'un criteri excessivament acumulatiu, com major nombre d'assistència millor resultat. Ràpid i directe, però a hores d'ara impracticable perquè ens porta a un cul de sac. Cal mirar lluny i entendre l'accés a la cultura com una sembra extensa, per descobrir altres vies d'intercanvi. «El carrer és ample i podem aprofitar-lo. Haurem d'escampar l'activitat cultural pel poble», diu Joan Morant, alcalde de Massalfassar. Prova de trobar alternatives a la suspensió

de les festes de la majoria de les nostres poblacions: «Podem fer-ho d'una altra manera, a partir d'una programació reduïda, des de la proximitat al poble». Un concepte útil per tal de fer més estreta la relació entre públic i artistes, però també per a la política cultural de les administracions. Ara a més totes les idees són benvingudes: «Si cal evitar concentracions, com ara resulta convenient, aniran fora les discomòbils. Però podem provar moltes activitats simultànies arreu del poble. Posem per cas, cinc activitats en cinc llocs diferents, com ara en proposar la colla de tabal i dolçaina, un espectacle fix de foc del Dimonis en diversos punts, un acte de literatura a la plaça, un altre punt per a oferir productes d'artesanía local, i música, de saló o d'arrel, sense la idea de concentrar massa gent al voltant d'un escenari».

Determinació de les administracions

La Conselleria d'Educació, Cultura i Esport ha tingut una reacció àgil amb diverses mesures sota el paraigua del programa «ReaCtivem», vinculades a facilitar finançament directe i immediat al sector, per un valor superior als quatre milions d'euros. També la Diputació de València anuncia un programa amb dos milions d'euros d'inversió, mentre la FVMP proposa no suspendre les activitats culturals dels pobles sinó ajornar-les, com a garantia a les empreses culturals. Per tal d'evitar el col·lapse de la indústria cultural valenciana, empreses menudes amb contractacions temporals i intermitents, caldrà determinació de les administracions. També replantejar el model de programació d'activitats públiques cap a formats més íntims i propers. A banda d'implicació de la ciutadania, i imaginació, coordinació entre pobles i plans a llarg termini per a generar nous públics. Ens juguem gran part de la vida dels nostres pobles. ■

Matrícula telemàtica

Escolarització curs
2020-2021

Període d'admissió
Infantil i Primària
del 8 al 16 de juny

Rest a d'etapes
educatives
del 17 al 25 de juny

telematricula.es

xTa xMi

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

TOTS
A UNA
veu